

PRAVIDLA DEBATY FORMY SNĚMOVNÍ 2 × 2

(převzato z www.debatovani.cz, web Asociace debatních klubů, o.s.)

Úvodní ustanovení

Účastníci soutěžní debaty se zavazují, že budou zachovávat zásady fair play, slušného chování a rytířství v tom nejlepším smyslu slova a vědomě nepoužijí nepravdivou informaci. Rozhodčí a lektoři se zavazují, že budou postupovat ve stejném duchu a v souladu s ním debateru připravovat a hodnotit.

1 | Pravidla „Sněmovní debaty 2 × 2“

Debaty budou probíhat podle těchto Pravidel „Sněmovní debaty 2 × 2“.

2 | Sněmovní debata 2 × 2 je debatou 2 týmů, debatuje se o „návrhu“

Debaty se účastní dva týmy, každý tým má dva členy. Debatuje se o „návrhu“ debaty. „Návrh“ debaty vždy vyzývá k nějaké změně. (Například: „*Délka prázdnin by se měla změnit.*“). Návrh je stanoven předem tak, aby se na debatu oba týmy mohly dostatečně připravit.

2.1 | Oba týmy hledají řešení problému, který je obsažen v „návrhu“ debaty

Úkoly týmů jsou velmi podobné - oba hledají nejlepší řešení problému, který se skrývá v „návrhu“ debaty. Snaží se přitom dokázat, že jejich řešení je lepší než řešení soupeřícího týmu.

2.2 | Týmům říkáme „první“ a „druhý“

Před zahájením debaty si týmy vylosují, anebo pořadatel soutěže určí, který z nich zahájí debatu – tento tým budeme proto nazývat „první“. Druhému týmu budeme říkat „druhý“. V průběhu debatního turnaje se týmy obvykle střídají – ten, který byl jednou „první“, bude v další debatě „druhý“ a naopak.

2.3 | Mluvčím říkáme „popisovač“ a „osvětlovač“

Veselé názvy v sobě skrývají hlavní úkoly řečníků – „popisovači“ popisují, jaký je současný stav věcí a jaký problém se skrývá v „návrhu“ debaty. Například: „*...prázdniny trvají dva měsíce, za tu dobu žáci všechno zapomenou.*“ „Osvětlovači“ vysvětlují, osvětlují, jak a proč bude řešení jejich týmu lépe „fungovat“. Například: „*...kratší prázdniny několikrát za rok umožní žákům odpočinout si, přitom ale všechno nezapomenout.*“

2.4 | V debatě vítězí tým, který získá více bodů

Cílem obou týmů v debatě je zvítězit. Debaty rozhodují rozhodčí. Rozhodčí vyplňují List rozhodčího, ve kterém jednotlivým mluvčím obou týmů přidělují pomocné body za obsah, organizaci řeči, styl a dotazování. Po skončení debaty sečtou rozhodčí body řečníků obou týmů. Tým, který získal více bodů, se stává vítězem debaty.

V debatě nemůže zvítězit druhý tým, jestliže ve všech bodech souhlasí s prvním týmem.

2.5 | Řečníci obou týmů se střídají

K tomu, aby tým ukázal, že jeho řešení je lepší než řešení soupeřů, slouží vystoupení obou řečníků obou týmů. V debatě tedy vystoupí všichni čtyři mluvčí. Nejdříve vystoupí mluvčí „prvního“ týmu, po něm mluvčí „druhého“ týmu, následuje opět mluvčí „prvního“ týmu a nakonec hovoří mluvčí „druhého“ týmu: první – druhý – první – druhý.

V týmech nejdříve vystupují „popisovači“, po nich „osvětlovači“:

Takto uslyšíme v debatě 4 řeči v pořadí:

- 1/ Popisovač prvního týmu
- 2/ Popisovač druhého týmu
- 3/ Osvětlovač prvního týmu
- 4/ Osvětlovač druhého týmu

Každá řeč trvá nejdéle 4 minuty. Průběh času sleduje rozhodčí (anebo časoměřič) a mluvčím ukazuje, kolik času jim zbývá. Řečník může hovořit méně než 4 minuty – nezíská však nejvyšší hodnocení, protože je vidět, že se nedostatečně připravoval.

2.6 | V době kdy řečník mluví, ostatní mlčí a naslouchají

V době, kdy řečník mluví, ho nikdo nesmí přerušovat, radit mu, napovídat, skákat do řeči ani jiným způsobem do jeho řeči zasahovat. Mluvčí si musí vystačit s mluveným slovem – nesmí nic ukazovat, psát ani kreslit. Mluvčí při přednesu stojí, svoji řeč smí číst z poznámek – lepší bodové hodnocení ale získá ten, kdo dokáže poznámky používat jen k občasnému letmému nahlédnutí a svoji řeč nečte, ale přednáší.

Ostatní účastníci debaty mluvčímu naslouchají a snaží se psát si poznámky. Poznámky použijí při dotazování a při své vlastní řeči, kdy se budou snažit dokázat, že soupeřící tým nemá pravdu.

2.7 | Po každé řeči následuje „dotazování“

Po vystoupení každého řečníka následuje „dotazování“. „Dotazování“ vypadá tak, že jeden tým klade otázky a soupeřící tým na otázky odpovídá. Odpovídá vždy ten tým, jehož mluvčí právě skončil řeč. Ptá se tedy ten tým, který v předchozí řeči naslouchal.

Účelem dotazování je

1/ vysvětlit případná nedorozumění – například když je mluvčímu špatně rozumět, nebo není jasné, co chtěl říci,

2/ pomocí otázky ukázat slabiny v řeči soupeřícího týmu,

3/ „připravit si půdu“ pro vlastní dokazování.

Klást otázky smí oba členové týmu, který se ptá. Odpovídat smí oba členové týmu, který odpovídá. Odpovídající tým se nesmí ptát – je odpovídající, takže musí odpovídat!

Tázající tým smí položit nejvýše 5 otázek a fáze dotazování trvá nejvýše dvě minuty, poté ji rozhodčí ukončí. Rozhodčí dotazování ukončí také tehdy, když tázající tým položil pět otázek a odpovídající tým na ně odpověděl – i když ještě nevypršely dvě minuty. Pokud tým nestihne během dvou minut položit pět otázek, má smůlu.

2.8 | Po každém vystoupení je čas na uspořádání myšlenek a krátkou přípravu

Po každém vystoupení – to znamená po každé řeči i po každém dotazování mají všichni debatéři krátký čas – 30 vteřin – na přípravu. Během času na přípravu debatéři porovnávají své poznámky, radí se, jak nejlépe pokračovat v debatě a sbírají síly a odvahu k dalšímu vystoupení.

Celá debata má tedy 8 částí a ty jsou oddělené časem na přípravu:

Řeč popisovače prvního týmu: nejvýše 4 minuty.

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Dotazování – ptá se druhý tým: nejvýše 2 minuty

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Řeč popisovače druhého týmu: nejvýše 4 minuty.

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Dotazování – ptá se první tým: nejvýše 2 minuty

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Řeč osvětlovače prvního týmu: nejvýše 4 minuty.

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Dotazování – ptá se druhý tým: nejvýše 2 minuty

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Řeč osvětlovače druhého týmu: nejvýše 4 minuty.

Čas na přípravu: 30 vteřin.

Dotazování – ptá se první tým: nejvýše 2 minuty

Po skončení debaty rozhodčí sečte přidělené pomocné body a oznámí výsledek.

2.9 | Týmy sedí u stolků, mluví stojí a prezentují svoji řeč vestoje

Samotná debata vypadá tak, že týmy sedí u stolků/lavic, které jsou bokem k sobě, mírně šikmo, aby debatéři seděli čelem k rozhodčímu, časoměřiči a publiku a přitom na sebe viděli. Mluví, který má pronášet řeč, se postaví doprostřed mezi stolky, kde je řečnický pult (stolek, lavice) na odkládání poznámek. Svoji řeč pronáší vestoje čelem k rozhodčímu/časoměřiči a publiku.

Při dotazování všichni mluví sedí u svých stolků nebo lavic. Nevstávají, otázky pokládají i na ně odpovídají vsedě.

V průběhu řeči kteréhokoliv z řečníků nesmí ostatní hovořit. V průběhu dotazování se jak dotazující, tak odpovídající smí před každou otázkou či odpovědí velmi krátce šeptem či polohlasem poradit. Taková porada však smí trvat jen několik vteřin.

V průběhu času na přípravu se debatéři smí mezi sebou bavit a domlouvat se na dalším postupu. Nesmí však přijímat pokyny z publika.

Časoměřič ukazuje mluvčím na prstech ruky, kolik jim zbývá času. Hlasem oznamuje vypršení času na přípravu. Zejména u začátečníků oznamuje, kdo je další na řadě a jaká část debaty následuje. Velmi často je jeden z rozhodčích zároveň časoměřičem.

Debatu rozhoduje jeden či více rozhodčích, vždy však lichý počet. Každý z rozhodčích určí součtem přidělených bodů vítěze debaty a po debatě nabídne debatérům „zpětnou vazbu“ – vyzdvihne, co se mu líbilo a kde naopak by se debatéři mohli zlepšit.

3. | Úkoly týmů: o čem se má vlastně mluvit

3.1 | Nejdůležitější je příprava – v přípravě musí oba týmy splnit šest úkolů:

3.1.1 | Prvním úkolem je zjistit, jak se vlastně věci mají – co se má měnit?

„Návrh“ debaty navrhuje změnu – co se ale vlastně má změnit? Jak se věci mají? Zjistit, jak se vlastně věci mají, zní zdánlivě zbytečně – to přece každý ví. Ve skutečnosti toho o věcech, o kterých se denně přeme a diskutujeme, často víme velmi málo. Myslíme si, že víme. Víme ale doopravdy? Někdo řekne: „Televizní seriály jsou hloupé.“ Zeptáte se ho – které? A on vám řekne, že neví, protože se na ně nedívá. Jak ale potom ví, že jsou hloupé, když se na ně nedívá? Jiný může říci: „Město se nestará o zdravotně postižené občany.“ Ví skutečně takový člověk, kolik peněz město dává na projekty na pomoc zdravotně postiženým? Kolik jezdí ve městě nízkopodlažních autobusů? Kolik přechodů je vybaveno „tikáním“ pro slepé? Kolik veřejných budov je upraveno pro vozíčkáře?

Zvykli jsme si vynášet soudy, aniž bychom měli dostatek informací. A někdy informace máme, ale jsou nepřesné. A zase jindy jsou informace, které máme, úplně nepravdivé.

Jestliže debatěři ve svých řečech budou chtít ukázat, že něco se má změnit, musí nejdříve *velmi přesně* vědět, jaký je současný stav věcí! Prvním úkolem obou týmů je zjistit, jak se věci, o kterých se hovoří v „návrhu“ debaty, doopravdy mají.

3.2 | Druhým úkolem je zjistit co je špatně, proč se má něco měnit

Navrhujeme-li nějakou změnu, je to obvykle proto, že něco je špatně, chceme, aby se to, co je špatně, změnilo. Druhým úkolem obou týmů v přípravě na debatu je zjistit, kde je v „návrhu“ skrytý problém, co je na současném stavu špatného, komu je ublíženo.

Například v debatě o návrhu „*Délka prázdnin by se měla změnit,*“ přijdou debatěři na to, že hlavní prázdniny jsou moc dlouhé a žáci během takto dlouhých prázdnin všechno zapomenou. Tím trpí jak žáci, kteří se mnoho věcí musí učit znovu, tak učitelé – ti musí znovu učit, co již probrali. Ale „trpí“ také rodiče, kteří dětem pomáhají v přípravě na vyučování.

Po důkladné přípravě by debatěři mohli přijít i na to, že dva měsíce prázdnin v létě nevyhovují těm rodičům, kteří si nemohou vzít v práci dovolenou a potom „neví, co s dětmi“; majitelům rekreačních středisek, kteří mají dva měsíce nával, ale potom deset měsíců prázdnou; rodičům, kteří berou děti na dovolenou, jenže dovolená ve středisku, kde je nával, je dražší než mimo sezónu; školám, protože provoz školy je v zimě mnohem dražší než v létě; dopravcům, protože doprava v létě je levnější než v zimě atd.

Zkrátka, debatěři přijdou v přípravě na to, že *něco* je na současném stavu špatně a *někomu* současný stav nevyhovuje. Druhým úkolem obou týmů je tedy zjistit, *co je* vlastně *špatně* a *proč se má něco změnit*.

3.3 | Třetím úkolem je vymyslet takové řešení, které odstraní problém

Ve svém druhém úkolu týmy odhalily, co je vlastně problémem - co je špatně, kdo je postižen, komu je ublíženo. Třetím úkolem je vymyslet, **jak tento problém vyřešit**.

Tento úkol je někdy snadný, jindy velmi obtížný. Pokud ale týmy správně zvládly druhý úkol, neměl by tento třetí být až tak složitý. Týmy budou chtít pomoci postiženým, ublíženým, odstranit to, co je špatně. Například v debatě o návrhu „*Délka prázdnin by se měla změnit*“ se po předchozí přípravě (první a druhý úkol) přímo nabízí řešení: zkrátit hlavní prázdniny, třeba na tři týdny a volno rozložit do dalších období: týdenní prázdniny na podzim, dva v zimě, dva na jaře.

3.4 | Čtvrtý úkol je vlastně součástí tří předchozích – týmy si musí připravit důkazy, důvody a vysvětlení, proč jim máme věřit

I když je tento úkol součástí všech předchozích, je natolik významný, že si zaslouží samostatný odstavec. To, že jednotlivá tvrzení musí debatéři dokazovat, je jedním z nejvýznamnějších rozdílů soutěžní a „normální“ debaty.

Debatéři si musí předem připravit a v debatě přednést důkazy, proč jim máme věřit. Nestáčí tedy říci: „*V našem městě jezdí málo nízkopodlažních autobusů,*“ ale je třeba říci i odkud to vím! („*Byli jsme se zeptali na odboru dopravy městského úřadu a tam nám řekli, že v našem městě jezdí dva nízkopodlažní autobusy,*“ nestačí říci: „*...někde jsem slyšel, že počet manželství klesá,*“ ale třeba: „*Český statistický úřad na svých webových stránkách uvádí, že počet uzavřených sňatků v ČR trvale klesá, zatímco rozvodovost stoupá...*“

Je tedy třeba **dokázat**, že věci jsou takové, jaké jsou – například, že ve městě skutečně jezdí jen dva nízkopodlažní autobusy, nebo že rozvodovost stoupá – to je práce „popisovačů“. Stejně tak je ale třeba i vysvětlit, osvětlit, proč si tým myslí, že jejich řešení odstraní problém. Nestáčí tedy říci: „*...když zkrátíme prázdniny, všechno se vyřeší,*“ ale je třeba vysvětlit, **jak a proč to bude fungovat**. Třeba: „*Tím, že se prázdniny v létě zkrátí na tři týdny a zbytek se rozloží do zbytku roku, se zkrátí doba, po kterou budou žáci zapomínat. Čím kratší doba bez školy, tím více toho dětem zůstane v hlavách.*“

Čtvrtý úkol není samostatný – příprava důkazů, vysvětlení a zdůvodnění je velmi důležitou součástí přípravy na soutěžní debatu.

3.5 | Pátý úkol přípravy je příprava „jiného“ řešení

Velkou část toho, co v debatě zazní, mají debatéři připraveno předem. Proto se ale může stát, že současný stav vidí stejně (první úkol), stejně vidí i problém (druhý úkol) a mají připraveno i stejné řešení (třetí úkol)!

V bodě 2.4 těchto Pravidel je ale toto ustanovení: v debatě nemůže vyhrát druhý tým, jestliže ve všem souhlasí s prvním týmem. Druhý tým se proto musí na takovou možnost připravit. A protože v průběhu debatního turnaje se týmy ve své roli „prvního“ a „druhého“ obvykle střídají (to je v pravidle 2.2), musí se na tuto možnost připravit oba týmy.

Připraví se tak, že vymyslí a sepíše *dvě vhodná řešení*. Například v debatě o návrhu „*Délka prázdnin by se měla změnit,*“ by si týmy mohly připravit tato dvě řešení: (1) *Letní prázdniny by se měly zkrátit a přesunout do jiných měsíců* a (2) *Letní prázdniny by se měly prodloužit (protože jsou příliš krátké...)*.

Když si oba týmy předem připraví dvě vhodná řešení, nemůže se stát, aby „druhý“ neměl žádné řešení k přednesení.

3.6 | Šestý a poslední úkol přípravy je nacvičit si přednes

V bodě 2.4 Pravidel se píše, že vítěz debaty je určen součtem bodů za obsah, organizaci řeči, styl a dotazování. Je proto důležité, aby si oba řečníci týmu své řeči napsali a nacvičili si jejich přednes! Debatér, který lépe svoji řeč přednese, získá více pomocných bodů!

4. | Role jednotlivých mluvčích

4.1 | Všichni mluvčí musí povinně dodržovat předepsanou organizaci svých řečí

Součástí hodnocení debaty je „organizace řeči“ – rozhodčí přidělují body za to, jestli mluvčí dodržují povinnosti, které jim ukládají Pravidla debaty formy „Sněmovní 2 x 2“.

4.1.1 | Povinnosti „popisovače“ prvního týmu

1/ Představí posluchačům, **o čem bude** v debatě **mluvit, co se bude snažit dokázat** a čeho dosáhnout.

2/ Popíše současný stav – ukáže, **kde vidí problém, co je špatně, kdo** současným stavem **trpí**. Na podporu svého popisu současného stavu přinese důkazy.

3/ Řekne, **co se** proto **musí změnit** a **čeho chce změnou dosáhnout**.

4/ Stručně (jednou či dvěma větami) nastíní řešení – tedy **jak chce** jeho tým **problém vyřešit**.

4.1.2 | Povinnosti „popisovače“ druhého týmu

Jsou stejné jako u popisovače „prvního týmu“. Navíc se však v každém bodě snaží ukázat, kde neměl popisovač prvního týmu pravdu, kde svoji pravdu nedokázal, nebo alespoň popis svého předřečníka rozšíří a doplní o další důkazy.

4.1.3 | Povinnosti „osvětlovače“ prvního týmu

1/ *Uvede*, co bude cílem jeho snažení během řeči, **o čem bude mluvit** a **co** v řeči **bude chtít dokázat**.

2/ *Vyjádří se* k pohledu na současný stav, který představil druhý tým a pokusí se obhájit vlastní popis, který přednesl jeho popisovač. Může přinést další důkazy na podporu svého popisovače.

3/ *Vysvětlí, jak řešení* prvního týmu **odstraní problém, jak pomůže** těm, kteří jsou postiženi. Bude se snažit dokázat, že **řešení** jeho týmu **bude fungovat**.

4/ *Připomene*, proč chtěl jeho tým změnu, a stručně shrne, co se díky řešení jeho týmu zlepší.

4.1.4 | Povinnosti „osvětlovače“ druhého týmu

S výjimkou druhého bodu, který mezi povinnosti „osvětlovače“ druhého týmu nepatří, jsou stejné jako u „osvětlovače“ prvního týmu. Navíc se však v každém bodě snaží ukázat, kde jsou slabiny řešení prvního týmu, proč nebude jejich plán fungovat, proč neodstraní problém a nepomůže ublíženým.

5. | Co a jak se hodnotí

Rozhodčí debaty vyplňují List rozhodčího, ve kterém jednotlivým mluvčím obou týmů přidělují body za obsah, organizaci, styl a dotazování. Všechna tato dílčí hodnocení mají stejnou váhu, každé se tedy na celkovém výsledku podílí stejně – jednou čtvrtinou.

5.1 | Obsah

Body za „obsah“ zahrnují zejména:

- zda řečník skutečně zná současný stav věcí a pravdivost svých tvrzení umí dokázat,
- zda dokáže odhalit nepravdivá nebo slabě dokázaná tvrzení soupeřů,
- zda jeho řešení je smysluplné, dobře promyšlené a mohlo by fungovat a vyřešit problém.

5.2 | Organizace řeči

Body za „organizaci řeči“ zahrnují zejména:

- zda mluvčí splnil povinnosti, které mu ukládají pravidla,
- zda mluvčí dokáže využít čas – nemluví ani přes stanovené 4 minuty, ani výrazně méně.

5.3 | Styl

Body za „styl“ zahrnují zejména:

- jazyk – bohatost slovní zásoby, schopnost jasně a srozumitelně sdělovat své myšlenky,
- zda mluvčí svoji řeč „umí“ – nejlépe tak, že poznámky potřebuje jen k letným náhledům či přesným citacím,
- chování během debaty – oceňuje se chování zdravě sebevědomé, avšak zdvořilé a k soupeřům rytířské.

5.4 | Dotazování

Body za dotazování zahrnují zejména:

- obsah (otázky a odpovědi mají smysl),
- styl (otázky a odpovědi jsou jasné a stručné, jazyk je zdvořilý).

Česká debatní společnost
Czech debate society

facebook

Hodnocení za dotazování se shrnuje za všechna 4 dotazování. Každý mluvčí tak má 4x šanci přesvědčit rozhodčího, aby mu dal vysoké hodnocení. Kdo nepoloží žádnou otázku ani na žádnou neodpoví, mnoho pomocných bodů nezíská!